

Souhrnná teritoriální informace:

Kyrgyzstán

Zpracováno a aktualizováno zastupitelským úřadem ČR v Nur-Sultanu (Kazachstán) ke dni 5. 2. 2021 7:52

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

- 1.1 Oficiální název státu, složení vlády
- 1.2 Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek, demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)
- 1.3 Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.
- 1.4 Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let
- 1.5 Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba
- 1.6 Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)
- 1.7 Daňový systém

2 Zahraniční obchod a investice

- 2.1 Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo
- 2.2 Teritoriální struktura – postavení v (k) EU
- 2.3 Komoditní struktura
- 2.4 Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)
- 2.5 Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)
- 2.6 Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

3 Vztahy země s EU

- 3.1 Zastoupení EU v zemi
- 3.2 Obchodní vztahy země s EU
- 3.3 Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

4 Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

- 4.1 Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let
- 4.2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu
- 4.3 Vzájemná výměna v oblasti služeb
- 4.4 České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce
- 4.5 Smluvní základna mezi oběma státy
- 4.6 Zahraniční rozvojová spolupráce

5 Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu

- 5.1 Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty
- 5.2 Kalendář akcí

6 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 6.1 Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej
- 6.2 Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu
- 6.3 Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku
- 6.4 Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP), významné veletrhy a výstavy v teritoriu
- 6.5 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 6.6 Trh veřejných zakázek
- 6.7 Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka
- 6.8 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba
- 6.9 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)
- 6.10 Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR
- 6.11 Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

7 Kontakty

- 7.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 7.2 Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)

7.3 Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

7.4 Internetové informační zdroje

1 Základní charakteristika teritoria, ekonomický přehled

Kyrgyzstán je vnitrozemský, hornatý stát, s nízkými příjmy (z hlediska HDP na obyvatele druhá nejchudší země ve střední Asii) a ekonomikou závislou na těžbě nerostů (především zlata v dole Kumtor), zemědělství a remitencích od občanů pracujících v zahraničí, především RF. Bavlna, vlna a maso jsou hlavní zemědělské výrobky, přičemž pouze bavlna jde ve větším množství na export. Ostatní exportní produkce je zlato, uran, rtuť, zemní plyn.

Po získání nezávislosti v 90. letech Kyrgyzstán urychleně implementoval tržní reformy (zlepšení regulačního systému, zemská reforma), proto také se stal v roce 1998 první zemí ze skupiny SNS, která vstoupila do WTO. Země se v posledních letech snaží přilákat zahraniční investice pro zlepšení infrastruktury země a rozšíření exportní základny, avšak přetrvávající obtížné investiční klima odráží potenciální investory. V žebříčku Doing Business je Kyrgyzstán za rok 2020 na 80. pozici.

1.1 Oficiální název státu, složení vlády

- 1 Kyrgyzská republika, Ústava připouští též - Kyrgyzstán
- 1 Kyrgyzstan Respublikasy, mezinárodní označení KG
- 1 The Republic of Kyrgyzstan

Kyrgyzstán je parlamentní republika, která v současnosti přechází k prezidentskému systému. Novým prezidentem byl dne 10. 1. 2021 zvolen Sadyr Žaparov. Dne 3. 2. 2021 byla jmenována nová vláda ve složení:

- Ulugbek Maripov – předseda vlády
- Artjom Novikov – první místopředseda vlády
- Ulugbek Karmyšakov – místopředseda vlády, ministr hospodářství a financí
- Ženišbek Asankulov – vedoucí vládní správy
- Taalajbek Omuralijev – ministr obrány
- Ruslan Kazakbajev – ministr zahraničí
- Asel Čynbajeva – ministryně spravedlnosti
- Ulan Nijazbekov – ministr vnitra
- Alymkadyr Bejšenalijev – ministr zdravotnictví a sociálního rozvoje
- Almazbek Bejšenalijev – ministr školství
- Gulmira Abdralijeva – ministryně dopravy, architektury, stavby a spojů
- Kubanyčbek Turdubajev – ministr energetiky a průmyslu
- Askarbek Džanybekov – ministr zemědělství, vodního hospodářství a rozvoje regionů
- Boobek Ažikejev – ministr pro mimořádné situace
- Kajrat Imanalijev – ministr kultury, informace, tělesné výchovy a politiky mládeže
- Kamčybek Tašijev – předseda státního Výboru národní bezpečnosti

1.2 Demografické tendence: Počet obyvatel, průměrný roční přírůstek,

demografické složení (vč. národnosti, náboženských skupin)

Na začátku rok 2020 dosáhl počet obyvatel Kyrgyzstánu 6,523 mil. obyvatel, hustota obyvatel je 32,6 obyvatel na km². Podíl ekonomicky činného obyvatelstva je 56,2 %, dětí do 15 let 32,6 % a ve věku nad 65 let je 4,7 % obyvatel. Cca 34 % obyvatelstva žije ve městech, 66 % na venkově. V hlavním městě Biškeku žije 1,053 mil. obyvatel.

Národnostní složení obyvatel v Kyrgyzstánu:

- 1 73,6 % Kyrgyzové
- 1 14,8 % Uzbeki
- 1 5,3 % Rusové
- 1 1,1 % Dungani
- 1 0,9 % Ujguři
- 1 0,9 % Tádžici
- 1 0,7 % Turci
- 1 0,6 % Kazaši
- 1 0,4 % Tataři
- 1 0,3 % Ázerbájdžánci
- 1 0,3 % Korejci
- 1 0,2 % Ukrajinci
- 1 0,1 % Němci

Oficiální zdroje uvádějí, že v Kyrgyzstánu žije více než 80 etnických skupin.

Náboženství:

- 1 islám 88 %,
- 1 pravoslavní 11,5 %,
- 1 ostatní 3 %

Státním jazykem je jazyk kyrgyzský, oficiálním jazykem ruský. Jazyky jsou uváděny jako rovnoprávné. Z dalších nejčastěji používaných jazyků lze uvést uzbecký jazyk a na jihu farsí.

1.3 Základní makroekonomické ukazatele za posledních 5 let (nominální HDP/obyv., vývoj objemu HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti). Očekávaný vývoj v teritoriu s akcentem na ekonomickou sféru.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Růst HDP v %	4	3,9	4,3	4,7	3,8	4,5
Inflace (v %)	7,5	6,5	0,5	3,2	1,5	1,1
Nezaměstnanost (v %)	8,0	7,3	7,2	6,9	6,6	6,6

Zdroj: Národní statistický výbor Kyrgyzstánu, MMF

Kyrgyzská republika je z hlediska celkové výše HDP nejmenší ekonomikou mezi státy SNS a po Tádžikistánu vykazuje nejmenší HDP na obyvatele. V posledních letech HDP země každoročně stoupalo o 4-5 %. Významnou částí vládních příjmů jsou příjmy z těžby zlata na dole Kumtor, který se podílí cca 1/3 na průmyslové produkci a 40 % na exportu. HDP na obyvatele v PPP je zhruba 3 885 USD (zdroj: WB, 2018). Nezaměstnanost zůstává vysoká, okolo 7 %.

Ekonomika Kyrgyzstánu je nadále závislá na technické a rozvojové pomoci od širokého spektra donorů, zejména OSN, EU, OSCE, UNDP, USAID, MMF, Světová banka, bilaterálně především Čína, potenciálně též Turecko. Podpora EU Kyrgyzstánu se mj. uskutečňuje prostřednictvím mechanismu akčních plánů, které se zaměřují na boj s chudobou, podporu malého podnikání apod.

Počátkem května 2015 na zasedání hlav států Eurasijské ekonomické unie (EEU) podepsala kyrgyzská strana dokumenty o vstupu

Kyrgyzstánu do EEU. KG Parlament ratifikoval přistoupení Kyrgyzstánu k EEU dne 20. 5. 2015. KG strana si mj. vyjednala zachování preferenčních tarifů na dodávky čínských zařízení na několik rozpracovaných infrastrukturních projektů. Vstup Kyrgyzstánu do EEU se mj. projevil v lepším přístupu vybraného zemědělského zboží z KG na trh Celní unie.

Z dalších významných faktorů vývoje ekonomiky posledních let lze uvést překonání negativních tlaků na KG stranu vyvolané vývojem ekonomiky Ruska, kde žije velká většina 1/5 emigrované kyrgyzské populace, po roce 2015. Tehdy došlo k výraznému poklesu převodů finančních prostředků od KG pracovníků v Rusku (jedná o velkou část příjmů HDP, např. v roce 2015 převody klesly o 27 % v porovnání s rokem 2014). Tento vývoj přetrvával i v roce 2016. Od roku 2017 se tento pokles zastavil. V roce 2019 remitence ze zahraničí odpovídaly třetině HDP země a byly vyšší než příjmy státního rozpočtu.

Z hlediska přístupu kyrgyzských podnikatelů na mezinárodní trh je možné uvést dobudování dálnice v Kazachstánu od západní hranice Číny na západní hranici KZ v délce 2700 km. Dálnice bude pokračovat dále do Petrohradu a v opačném směru do čínských mořských přístavů. Biškek je vzdálen cca 100 km od dálnice procházející okolo Almaty, tj. kyrgyzské firmy by se po této cestě mohly levněji dostávat se svým zbožím na vzdálenější trhy.

Mezi perspektivní sektory kyrgyzské ekonomiky lze zařadit zemědělství, energetiku (země má značný energetický potenciál mj. v oblasti vodní energie), těžební průmysl (celá řada projektů je atraktivní pro investory), turistiku (v Kyrgyzstánu je celá řada lokalit vhodných k rozvoji turistického průmyslu

Očekávaný vývoj

Před epidemií koronaviru se očekávalo, že v roce 2019 HDP Kyrgyzstánu poroste o 5 % a inflace zůstane pod vrchní hranici cílování centrální banky 5-7 %. Průmyslová produkce bude pokračovat v zotavování se po letech krize, především díky těžbě zlata a textilní a zemědělské produkci. Přidá se k tomu stavebnictví a infrastrukturní projekty (např. stavba silnice Sever-Jih). Největší výzvou KG ekonomiky nadále zůstane zvýšení exportu a přilákání zahraničních investic pro zlepšení konkurenceschopnosti země. V průběhu epidemie koronaviru byla země závislá na finanční a humanitární pomoci zvenčí, vyhlídky na vývoj ekonomiky v roce 2020 jsou neradostné.

1.4 Veřejné finance, státní rozpočet - příjmy, výdaje, saldo za posledních 5 let

v % k HDP	2015	2016	2017	2018	2019*
Veřejné příjmy	29,8 %	27,4 %	28,2 %	26,6 %	28,3 %
Z toho příjmy z daní	19,7 %	19,7 %	19,5 %	20,5 %	20,6 %
Veřejné výdaje	31,3 %	31,8 %	31,3 %	27,7 %	28,4 %
Bilance	-1,5 %	-4,4 %	-3,1 %	-1,1 %	-0,1 %

Zdroj: Národní statistický výbor Kyrgyzstánu

*předběžné údaje

Veřejné příjmy se za posledních několik let drží na úrovni okolo 30 %. Veřejné výdaje lehce převyšují příjmy, proto již několik let přetrvává mírný deficit státního rozpočtu.

1.5 Platební bilance (běžný, kapitálový, finanční účet), devizové rezervy (za posledních 5 let), veřejný dluh vůči HDP, zahraniční zadluženost, dluhová služba

v mil. USD	2015	2016	2017	2018	2019*
Běžný účet	-1 078,1	-794,2	-481,8	-997	-835,2
Export	1 482,9	1 573,2	1 764,3	1 836,8	1 965,5

Import	4 153,8	4 000,4	4 494,7	5 291,9	4 903,8
Kapitálový účet	79,1	112,6	131,3	335	88,4
Finanční účet	699,3	585,1	778	201,3	424,5
Mezinárodní rezervy**	1 778,26	1 969,13	2 176,48	2 155,46	2 424,11
Hrubý vnější dluh	7 702,4	7 920,7	8 128,2	8 138,9	8 333
Vnější vládní dluh k % HDP	64,5 %	54,4 %	53,1 %	46,9 %	45,5 %

Zdroj: Národní banka Kyrgyzstánu, Národní statistický výbor Kyrgyzstánu

*předběžné údaje

V období prosinec 2014 - prosinec 2015 kyrgyzský som devalvoval o 22 % s tím, že základním důvodem bylo výrazné znehodnocení rublu na konci roku 2014. V roce 2016 došlo k posílení kurzu o 9 %. V současné době (květen 2020) Som dále devaluje a dosáhl kurzu 80 Com za USD.

Kyrgyzstán získává půjčky jak od mezinárodních organizací, tak od jednotlivých států. Jedná se zejména o MMF, EBRD, Asijskou rozvojovou banku, ESCAP, U.S. Trade and Development Program, dále o Japonsko, Švýcarsko, Turecko, Německo apod. Zahraniční zadlužení se v poslední době pohybuje kolem 8 mld. USD. Polovinu zahraničního dluhu KG tvoří úvěry v oblasti dopravy a energetiky. K největším věřitelům patří Čína, The Asian Development Bank a skupina Světové banky. Rusko své dluhy postupně odepsalo (naposledy v první čtvrtině roku 2018, kdy odepsalo 240 mil. USD, čímž zmenšilo vnější vládní dluh cca o 3 % vůči HDP).

Cca 1,3 mil. kyrgyzských občanů pracuje v zahraničí s tím, že převody finančních prostředků KG občanů ze zahraničí (remittance) dosahují cca 30 - 40 % HDP.

1.6 Bankovní systém (hlavní banky a pojišťovny)

V Kyrgyzstánu působí 24 komerčních bank (a 323 poboček komerčních bank), ve 14 z nichž převládá zahraniční kapitál. Celková aktiva bankovního sektoru v Kyrgyzstánu dosahovaly ke konci 2019 249 mld. Somů. Mezi hlavní banky na trhu Kyrgyzstánu co do velikosti finančních aktiv patří Optima bank, Ajyl Bank a KICB (Kyrgyzská investičně-kreditní banka).

1.7 Daňový systém

Daňový systém Kyrgyzstánu zahrnuje několik druhů daní - DPH, daň z příjmu, daň ze zisku, akviziční daň, daň za využívání přírodního bohatství, daň z prodeje, daň z půdy a daň z majetku. DPH je na úrovni 12 %, daň z příjmu činí 10 %.

Kyrgyzstán má uzavřené dohody k zamezení dvojího zdanění s 28 zeměmi, které zahrnují Rusko, Kazachstán, Bělorusko, Uzbekistán, Ukrajina, Indie, Turecko, Kanada, Malajsie, Švýcarsko, Rakousko, Finsko, Polsko, Německo, Pákistán apod. V dubnu 2019 byla podepsána dohoda s Českou republikou, která vstoupí v platnost po schválení oběma parlamenty.

2 Zahraniční obchod a investice

Zahraniční obchod Kyrgyzstánu je poměrně nízký, na straně vývozu je klíčovou položkou zlato.

2.1 Obchodní bilance za posledních 5 let – vývoz, dovoz, saldo

v mil. USD	2014	2015	2016	2017	2018	2019*
import	5 734,7	4 153,9	4 000,4	4 494,7	5 291,9	4 903,8
export	1 883,7	1 482,9	1 573,2	1 764,3	1 836,8	1 965,5
saldo	-3 851	-2 671	-2 427,2	-2 730,4	-3 455,1	-2 938,3

Zdroj: Národní statistický výbor Kyrgyzstán

*předběžná data

Zahraničně-obchodní bilance Kyrgyzstánu je dlouhodobě se záporným saldem. V roce 2019 byl dovoz pokryt vývozem pouze ze 40 %.

Kyrgyzstán je členem WTO od prosince 1998. Kyrgyzstán od konce ledna 2018 též využívá program EU GPS+, který odstraňuje celní tarify na více jak 6000 kategorií zboží.

Kyrgyzstán má uzavřené dohody o zóně volného obchodu se zeměmi SNS, tj. s Běloruskem, Ázerbájdžánem, Arménií, Ruskem, Moldavskem, Ukrajinou, Kazachstánem, Tádžikistánem, Uzbekistánem, Turkmenistánem.

Kyrgyzstán podepsal počátkem května 2015 na zasedání hlav států Euroasijské ekonomické unie (EEU) dokumenty o vstupu Kyrgyzstánu do EEU. Před podpisem všech smluv byly dojednány body k systému veterinární kontroly v Kyrgyzstánu a dále mezinárodní smlouva mezi KG a Čínou. Ratifikace uzavřených dohod o přistoupení Kyrgyzstánu k EEU byla zahájena v květnu 2015 (KG Parlament ratifikoval přistoupení k EEU dne 20. 5. 2015).

2.2 Teritoriální struktura – postavení v (k) EU

Kyrgyzstán v roce 2019 nejvíce exportoval do Velké Británie (42,39 %), Kazachstánu (17,17%), Ruska (13,78%), Uzbekistánu (7,07%), Turecka (4,57%), Číny (4,14 %), Tádžikistánu (2,91 %). Nejvíce importoval z Číny (35,38 %), Ruska (27,78%) a Kazachstánu (12,44%).

Do EU Kyrgyzstán exportoval zhruba 45 % své produkce a připadalo na ni 6,4 % z celkových dovozů.

2.3 Komoditní struktura

Hlavními položkami kyrgyzského exportu jsou vzácné kovy a kameny (zejména zlato, za 9 měsíců roku 2019 na ně připadlo 41,5 % celkových vývozní země), nerostné suroviny a nevzácné kovy, textilní výrobky, produkty živočišné výroby, apod.

Hlavními položkami kyrgyzského importu jsou stroje, zařízení a dopravní prostředky, suroviny, chemické výrobky, textilní výrobky, potraviny, nápoje, tabák apod.

2.4 Zóny volného obchodu (VT parky, investiční zóny)

V Kyrgyzstánu jsou v současné době následující svobodné ekonomické zóny:

- 1 Svobodná ekonomická zóna "Biškeek",
- 1 Svobodná ekonomická zóna "Majmak",

- 1 Svobodná ekonomická zóna "Naryn",
- 1 Svobodná ekonomická zóna "Karakol",
- 1 Svobodná ekonomická zóna "Leilek".

2.5 Investice - přímé zahraniční investice v teritoriu (odvětvová a teritoriální struktura)

Dle Statistické služby Kyrgyzstánu dosáhla celková výše přímých zahraničních investic v roce 2019 výše 876,1 mil. USD s tím, že většinou směřovaly do těžby (geologický průzkum), zpracovatelského průmyslu, těžebního průmyslu, do oblasti ICT, dále v menší míře do finanční oblasti, velko- a maloobchodu a stavebnictví. Nejvíce přímých zahraničních investic je v Kyrgyzstánu z Číny (více než 1/3), Kanady, Švýcarska, Turecka, Velké Británie, Nizozemska a Kazachstánu.

Přímé zahraniční investice do Kyrgyzstánu z Číny dosáhly 300,9 mil. USD, Kyrgyzstán má uzavřené dohody k zamezení dvojímu zdanění s 25 zeměmi a dohody o ochraně investic s 30 zeměmi. Je též členem Mezinárodního centra k řešení investičních sporů.

Kyrgyzstán charakterizuje liberální investiční prostředí, které mj. zahrnuje rovná práva pro místní a zahraniční investory, garanci vývozu investic a majetku, garanci ochrany před vyvlastněním investice, volné finanční operace apod. Investoři mohou též využívat příznivý daňový systém Kyrgyzstánu, tj. DPH je na úrovni 12 %, daň z příjmu je 10 % a daň ze zisku je na úrovni 10 %.

2.6 Investice - podmínky vstupu zahraničního kapitálu (omezení, pobídky pro investory)

Rozvoj ekonomiky Kyrgyzstánu je přímo odvislý od zahraničních investic, země je však ze strany OECD zařazena až do sedmé (nejvíce rizikové) investičně-exportní skupiny.

Zahraniční investoři, kteří využili politicky stabilní období devadesátých let a začátek tohoto desetiletí, získali od kyrgyzské vlády daňové prázdničky od dvou do pěti let, a to v závislosti na výši investice, počtu kyrgyzských zaměstnanců v podniku a rovněž podle poměru vlastnictví ve společnosti. Přesný systém investičních pobídek neexistuje a je do značné míry závislý na schopnostech vyjednávání investora. Takto dosáhly daňových úlev některé nadnárodní společnosti.

3 Vztahy země s EU

Kyrgyzstán je, jakožto rozvojová země, příjemce rozvojové spolupráce poskytované ze strany EU.

3.1 Zastoupení EU v zemi

Delegace EU v Kyrgyzstánu sídlí v Biškeku na adrese 21 Erkindik Boulevard, Business Centre Orion, Bishkek, 720040, tel.: +996 312 26 10 00, e-mail: delegation-kyrgyzstan@eeas.europa.eu,

Webová prezentace: http://eeas.europa.eu/delegations/kyrgyzstan/index_en.htm.

3.2 Obchodní vztahy země s EU

Obchod EU – Kyrgyzstán v období 2015 – 2019 (mil. EUR)

	2015	2016	2017	2018	2019
Import z KG	73	74	189	631	819
Export do KG	366	251	334	285	333
Saldo	322	168	145	-356	-486

Země EU 27 představují jednoho z nejdůležitějších obchodních partnerů. Do roku 2018 vývoz zemí EU do KG výrazně převyšoval dovoz, což se projevovalo pozitivním saldem obchodní bilance EU. Od roku 2016 Kyrgyzstán využívá při vývozu do EU výhod systému GSP+, jehož pozitivní vliv na obchodování s EU se naplno projevil až v roce 2018, kdy poprvé KG dosáhl pozitivní obchodní bilance.

Spolupráce EU a Kyrgyzstánu se rozvíjí na základě Dohody o partnerství a spolupráci (PCA), která byla podepsána v roce 1995 a vstoupila v platnost v roce 1999. Od prosince 2017 probíhá sjednávání rozšířené PCA mezi EU a Kyrgyzstánem. V prosinci 2019 byla posílená dohoda o partnerství a spolupráci parafována, v roce 2020 se očekává podpis a ratifikace dohody.

Klíčovým společným orgánem je Výbor pro spolupráci. Rozvoj obchodních vztahů se koordinuje prostřednictvím Podvýboru EU – Kyrgyzstán pro obchod a investice.

3.3 Poskytování rozvojových fondů a nástrojů EU

Evropská komise spolupracuje s Kyrgyzstánem na základě Víceletého indikativního programu 2014-2020. Nosnými sektory je právní stát (alokace 37,7 mil EUR), vzdělávání (alokace 71,7 mil eur) a rozvoj venkova (alokace také 71,7 mil eur). Od roku 1991 bylo v Kyrgyzstánu financováno ze strany EU cca 500 projektů za cca 150 mil. eur.

4 Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR

Bilaterální vztahy jsou na dobré úrovni, avšak dosavadní objem obchodní a ekonomické spolupráce byl nízký - k hlavním překážkám patří geografická vzdálenost, slabost kyrgyzské ekonomiky spojená s nedostatkem finančních zdrojů, vysoká míra teritoriálního rizika atd. Přestože je obrát vzájemného obchodu nedostačující, v posledních letech došlo ke zvýšení kontaktů mezi podnikatelskými sférami obou zemí (svědčí o tom mj. organizace sedmi business fór během posledních 4 let). Tato skutečnost, spolu s vytvořením možného systému financování projektů v důsledku spolupráce mezi Českou exportní bankou a Rusko-kyrgyzským rozvojovým fondem, vytváří předpoklad pro růst vzájemného obchodu v příštích letech.

4.1 Bilance vzájemné obchodní výměny za posledních 5 let

Obchodní obrát ČR – KG se standardně pohybuje na úrovni pod 10 mil. USD. Výkyvy nahoru (např. v roce 2017) souvisejí s realizací jednorázových projektů.

Jak na české, tak i na KG straně je zájem na dalším rozšíření bilaterální hospodářské spolupráce ČR – KG, a to i prostřednictvím přímých kontaktů mezi hospodářskými komorami apod. ZÚ Nur-Sultan tento proces aktivně podporuje v rámci podnikatelských misí či organizací projektů ekonomické diplomacie.

Niže uvádíme tabulku obchodní výměny ČR – KG za poslední roky (v tisících USD)

Rok	Vývoz	Dovoz	Obrát	Saldo
2014	14 881	10 726	25 607	4 155
2015	6 749	2 060	8 809	4 689
2016	6 686	535	7 221	6 151
2017	15 588	644	16 251	14 924
2018	8 504	2 694	11 198	5 810
2019	7 210	754	7 964	6 456

Zdroj: Český statistický úřad

4.2 10 nejvýznamnějších položek českého vývozu/dovozu

V roce 2019 k nejvýznamnějším položkám českého vývozu a dovozu patřily:

Vývoz z ČR do KG:

- 1 léčiva, počítače, traktory, mobilní telefony, hotové pokrmy, skleněné zboží, umělá střeva, stroje pro papírenství, polyacetáty a pračky.

Dovoz do ČR z KG:

- 1 zelenina, kompas, nealkoholické nápoje, bavlna, semena, ovoce, díly k telekomunikačním zařízením, ruční nářadí, kámen a obuv.

4.3 Vzájemná výměna v oblasti služeb

Statistiku vzájemného obchodu službami žádá ze stran nevede. Potenciál pro rozvoj spolupráce mezi ČR a Kyrgyzstánem existuje zejména v oblasti turismu, a to jak KG občanů do ČR (včetně medicínské turistiky), tak i českých občanů do Kyrgyzstánu (ekoturistika, příroda, hory).

4.4 České investice v teritoriu: Firmy a joint-ventures ve vzájemném obchodu a v ostatních oblastech ekonomické spolupráce

Z hlediska přímých investic se české firmy v Kyrgyzstánu mnoho neangažují. Kyrgyzská statistika uvádí, že ke konci roku 2019 dosáhly přímé investice z ČR hodnoty cca půl milionu USD. Větší investiční celky si může dovolit jen větší a silnější společnost vzhledem k obtížnosti úvěrování bankami (vyšší investiční riziko). Společné firmy v KG mají české firmy Regulus s r.o. a ENVI-PUR s r.o. Další české firmy jsou v Kyrgyzstánu průběžně aktivní. Pokud se české firmy v KG obchodně angažují, jedná se někdy o firmy se zastoupením v Kazachstánu, odkud pokrývají i své obchodní aktivity v KG.

Vedle současných menších obchodních případů představují potenciální možnost pro export z ČR do KG dodávky technologií pro malé potravinářské provozy a lehký průmysl. V posledních dvou letech byly do Kyrgyzstánu dodány čističky odpadních vod a solární systémy na ohřev vody a vzduchu. Omezený zájem je evidován o možnosti v oblasti těžby a zpracování plynu. Po zotavení ekonomiky KG jsou možným předmětem obchodního zájmu dodávky pro výstavbu a obnovu vodních elektráren.

Zájem českých společností o rozvoj hospodářské spolupráce s Kyrgyzstánem byl potvrzen na podnikatelských fórech v Biškeku, naposledy 9. dubna 2019.

4.5 Smluvní základna mezi oběma státy

Bilaterální smluvní základna je tvořena následujícími bilaterálními dohodami: Protokol o spolupráci mezi MZV ČR a MZV KG (1995), Smlouva ČR – Kyrgyzstán o spolupráci v boji s organizovaným zločinem, s nezákonným nakládáním s narkotiky, s terorismem a různými nebezpečnými druhy zločinnosti (1998) a Dohoda mezi vládou ČR a vládou Kyrgyzské republiky o leteckých službách (2004) apod.

Se vstupem ČR do EU byla k 30. 4. 2004 vypovězena Dohoda o obchodně ekonomické, průmyslové a vědeckotechnické spolupráci z r. 1998. Obě strany se v této souvislosti dohodly, že prozatím nebudou sjednávat novou dohodu. Obchodní režim mezi ČR a KG je upraven smlouvou o spolupráci v dané oblasti mezi EU a Kyrgyzstánem (PCA). V přípravě je nová posílená dohoda o spolupráci s EU, která by měla být podepsána a ratifikována v roce 2020.

Dne 9. dubna 2019 vstoupila v platnost Dohoda o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem ekonomiky KG a téhož dne se uskutečnilo první zasedání Pracovní skupiny pro hospodářskou spolupráci. V rámci budoucích zasedání PS pro hospodářskou spolupráci je možná diskuze o dalším rozšíření smluvní základny mezi zeměmi, např. Dohoda o podpoře a ochraně investic apod.

Dne 30. listopadu 2020 vstoupila v platnost Smlouva mezi vládou ČR a vládou Kyrgyzské republiky o zamezení dvojímu zdanění v oboru daní z příjmu a zabránění daňovému úniku a vyhýbání se daňové povinnosti, podepsaná v Biškeku dne 9. dubna 2019.

4.6 Zahraniční rozvojová spolupráce

Česká strana poskytuje kyrgyzské straně rozvojovou pomoc prostřednictvím českých finančních prostředků v EBRD, Czech Trust Fund v UNDP a též programu MZV ČR k malým lokálním projektům.

V roce 2017 byl v Biškeku realizován malý lokální projekt, a to výstavba plotu kolem školy č. 22, která byla postavena v roce 1928 Čechoslováky sdruženými v kooperativu INTERHELPO. Hodnota projektu byla 250 tisíc Kč. Realizací projektu se podařilo zajistit bezpečnost žákům s postižením navštěvujících školu č. 22; vyvolat zájem rodičů a volených představitelů městské části o investice do okolí a prostředí, ve kterém žijí; připomenout odkaz Čechoslováků, kteří školu postavili v roce 1928, stejně jako celou městskou část; dosáhnout uznání ČR jako země, která se hlásí k odkazu svých krajanů a přispívá k jeho zachování do budoucna.

5 Mapa oborových příležitostí - perspektivní položky českého exportu

Kyrgyzská ekonomika je značně podfinancovaná. Proto, i přes značné potřeby, je klíčovým faktorem výhradně zajištění financování pro daný projekt.

5.1 Nejperspektivnější položky pro český export, odvětví pro investice, privatizační a rozvojové projekty

Mezi perspektivní odvětví pro investice v Kyrgyzstánu lze zařadit zejména investiční celky (např. malé vodní elektrárny), dopravní infrastruktura a řízení dopravy, zelené technologie (čištění odpadních vod, ohřev teplé vody, solární panely), malé pivovary, technologie výroby piva a potravinářské technologie jako celek. Další možnosti existují v turistice, v zemědělství, perspektivní je i bytová výstavba, možnosti existují též u realizace spotřebního zboží.

Největším problémem pro prosazení českých firem je exportní financování. Podle zkušeností z jiných zemí se ukazuje jako nejperspektivnější cesta identifikování rozvojových programů financovaných ze zahraničí s cílem participace v nich, byť alespoň jako subdodavatel.

V Kyrgyzstánu působí též celá řada významných kyrgyzských podnikatelů, se kterými lze identifikovat vzájemně výhodné projekty. Zájem o rozvoj bilaterální hospodářské spolupráce má též na KG straně asociace JIA a Obchodně - průmyslová komora KG.

Další oborové příležitosti pro všechny země naleznete v Mapě oborových příležitostí na stránkách MZV ČR.

5.2 Kalendář akcí

V roce 2019 v Kyrgyzstánu proběhly dvě větší akce. První byla návštěva ministryně průmyslu a obchodu ČR Marty Novákové do Biškeku, která se uskutečnila dne 9. 4. 2019. Paní ministryni doprovázela početná podnikatelská mise. Ve dnech 20. - 24. 5. se uskutečnila návštěva členů zemědělského výboru PSP v Biškeku a Oši.

6 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Při vstupu na kyrgyzský trh je zejména nutné pečlivé prověření bonity partnera a zvýšená pozornost platebním podmínkám.

6.1 Vstup na trh: distribuční a prodejní kanály, využívání místních zástupců, další faktory ovlivňující prodej

V Kyrgyzstánu jsou důležité k prosazení nabízeného zboží dobré osobní kontakty. Tyto kontakty je nutné periodicky upevňovat, neboť klíčové osoby důležité pro prodej nabízené produkce mohou odcházet i přicházet např. z Obchodně-průmyslové komory na jiné posty na Ministerstvo ekonomiky KG, avšak většinou si při svém odchodu zachovávají vazby a kontakty.

Důležité je mít na KG trhu partnera, který se vyzná v místních podmínkách a který má zpravidla dobré kontakty. Při vstupu na kyrgyzský trh je zejména nutné pečlivé prověření bonity partnera a zvýšená pozornost platebním podmínkám.

Lze se též setkat se špatnou platební morálkou, nedodržením uzavřených dohod a v případě soudních sporů se zdlouhavým projednáváním. Celkově špatná finanční situace je v mnoha případech limitující pro další rozvoj i perspektivních projektů. Je nutné brát v potaz velmi omezený trh spotřebního zboží a nízkou koupěschopnost obyvatelstva. Používanou měnou při obchodních platbách je kyrgyzský som a americký dolar. Prakticky jedinou platební podmínkou, která je bez rizika, je platba 100 % předem, ostatní platební podmínky jsou rizikové, přijatelnost akreditivů je nutno konzultovat u bank v ČR. Důvodem je špatná platební morálka. Zájem o rozvoj bilaterální hospodářské spolupráce mají na KG straně asociace JIA, Obchodně - průmyslová komora KG či místní pobočka AmCham.

6.2 Dovozní podmínky a dokumenty, celní systém, kontrola vývozu, ochrana domácího trhu

Po dovozu zboží dovozce platí clo. Dále platí dovozce DPH ze sumy sestávající se z ceny kontraktu a z poplatků za proclení.

Je-li dovozce ze země, se kterou byla podepsána Dohoda o zamezení dvojího zdanění, která již vstoupila v platnost, a má-li u sebe potvrzení o tom, že již DPH zaplatil v zemi původu, pak se od něj platba DPH nevyžaduje, resp. vyžaduje se jen ta část DPH, o kterou je kyrgyzská DPH vyšší než DPH v zemi původu. Je uzákoněna kontrola exportu na některé výrobky. Okruh těchto výrobků odpovídá standardu obvyklému v evropských zemích - alkohol, cigarety, zbraně a vojenský materiál, jedy, radioaktivní látky, některé léky atp. Na dovoz i vývoz tohoto zboží je nutno mít příslušnou licenci.

Od roku 1993 využívala KG strana při exportu do zemí EU "Všeobecný systém preferencí"- GSP. V listopadu 2015 schválila Evropská komise návrh na udělení Kyrgyzstánu GSP +, který vstoupil v platnost 27. ledna 2016. GSP + odstraňuje celní tarify na více jak 6 000 kategorií zboží. Kyrgyzští exportéři mají tak možnost vyvážet za nulových celních tarifů do EU zemědělské výrobky včetně je ovoce, zpracovaného ovoce (konzervované), sušeného ovoce, potravinářských výrobků, tabáku, textilních výrobků, oblečení, koberců apod.

6.3 Podmínky pro zřízení kanceláře, reprezentace, společného podniku

Pro zřízení kanceláře či reprezentace nebo společného podniku je zapotřebí mít k dispozici ověřený výpis z obchodního rejstříku a nutný je soudně ověřený překlad statutu. Totéž se týká i zřizování společného podniku. V současné době postačuje překlad do jazyka ruského.

6.4 Požadavky na propagaci, marketing, reklamu (využití HSP),

významné veletrhy a výstavy v teritoriu

Reklamy českých podniků v teritoriu Střední Asie jsou minimální. Dobrý zvuk mají v Kyrgyzstánu některé české tradiční výrobky jako je sklo, české pivo, české lázeňství apod.

Veletrhy

V Kyrgyzstánu se každý rok koná více než 20 výstav většinou v Biškeku.

Veletrhy v Kyrgyzstánu mj. organizuje společnost ITECA 115 A, str. Ibrahimov, Bishkek, Kyrgyzstan, 720000 tel.: +996 312 902 966 e-mail: management@iteca.kg web: www.iteca.kg

6.5 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Ochrana duševního vlastnictví je v Kyrgyzstánu upravena Zákonem o autorském právu, který vstoupil v platnost 14. ledna 1998. Kyrgyzská strana má za povinnost ochraňovat duševní vlastnictví jako člen WTO. Kyrgyzstán v roce 2002 přistoupil ke dvěma dohodám, a to "The WIPO Copyright Treaty" a "The WIPO Performances and Phonograms Treaty".

6.6 Trh veřejných zakázek

Veřejné zakázky jsou zadávány prostřednictvím internetové adresy <http://zakupki.gov.kg/popp/home.xhtml>. Informace o některých významnějších tendrech rozesílá KG strana prostřednictvím svých zastupitelských úřadů v zahraničí.

6.7 Způsoby řešení obchodních sporů, rizika místního trhu a investování v teritoriu, obvyklé platební podmínky, platební morálka

V případě řešení různých obchodních sporů je třeba brát do úvahy zdlouhavost a také vnitřní sociální vazby (bývalé kmenové, národnostní atp.), které objektivitu rozhodování ovlivňují.

Obecně lze konstatovat, že otázka vymahatelnosti práva je v Kyrgyzstánu zhruba na stejné úrovni jako v ostatních středoasijských postsovětských republikách, možná o trochu lepší.

Celkem zajímavým a pozitivním faktem je skutečnost, že se i zde objevily renomované a kvalitní právní kanceláře, které se orientují v místních specifických poměrech a dokážou svému klientovi poskytnout příslušnou právní pomoc na profesionální úrovni.

6.8 Místní zvyklosti důležité pro obchodní kontakty, úřední a používaný jazyk(y), státní svátky, pracovní a prodejní doba

V Kyrgyzstánu má obchod, stejně jako ve většině zemí Asie, i určitou společenskou stránku a akceptování zvyklostí je první předpoklad úspěchu. Je třeba počítat s tím, že bez osobního kontaktu s potenciálním obchodním partnerem se nelze obejít. V neposlední řadě je také třeba mluvit dobře rusky. Určitě nevede k obchodnímu úspěchu hojně zaslání e-mailu v angličtině doprovázené odkazy na internetové stránky. Dalším důležitým momentem je, že společnost v Kyrgyzstánu je poměrně patriarchální a zejména prvotní kontakty na osobní úrovni by měli navazovat spíše muži.

Není také dobré své potenciální partnery podceňovat, možná neumí dobře anglicky a nevedou teoretické diskuse o mezinárodním obchodě, za

to se však velmi dobře vyznají v místních poměrech a umějí si velmi dobře poradit díky kontaktům na své příbuzné a známé.

Dále je nutno brát v úvahu, že Kyrgyzstán je poměrně chudší zemí s prvky východního způsobu myšlení. Jedná se třeba o přesnost, schopnost dodržet nejen ústní, ale i písemnou dohodu, atp. Při komunikaci s kyrgyzskými partnery je třeba dávat přednost osobnímu kontaktu, případně telefonátu. V případě nutnosti písemné komunikace je vhodnější tištěná podoba, e-mailové příklady relativně menší váhu zejména v otázce rychlosti odpovědi.

Státní jazyk kyrgyzský, oficiální jazyk ruský. Jazyky jsou uváděny jako rovnoprávné. Další nejčastěji používané jazyky jsou uzbecký a na jihu farsí.

Veřejné svátky

- 1 1.1. Nový rok
- 1 7.1. Vánoce (pravoslavné)
- 1 23.2. Den obránců vlasti
- 1 8. 3. Mezinárodní den žen
- 1 21.3. Národní svátek Nooruz
- 1 7. 4. Den národní dubnové revoluce
- 1 1.5. Svátek práce
- 1 5. 5. Den ústavy Kyrgyzské republiky
- 1 9.5. Den vítězství
- 1 31.8. Den nezávislosti Kyrgyzské republiky
- 1 7. 11. a 8.11. Dny historie a paměti předků

Další dva muslimské svátky "Orozo Ait" a "Kurman Ait" jsou definovány lunárním kalendářem.

V případě, že svátek vychází na víkendový den (neděle), tak se den volna přenáší na další pracovní den po svátku.

Pracovní doba: Od 9:00 do 17:30 (oficiální), v soukromých firmách podle rozhodnutí majitele.

Prodejní doba: V podstatě od 9:00 do 20:00 až do 24:00, 7 dní v týdnu, 365 dní v roce

6.9 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria (oblasti se zvýšeným rizikem pro cizince)

Pro vstup a pobyt na území cizího státu musejí občané ČR splňovat podmínky stanovené jeho zákony. Ke sdělování aktuálních podmínek vstupu a pobytu na území cizího státu je příslušný zastupitelský úřad daného státu. Následující informace jsou určeny k základní orientaci. Ministerstvo zahraničních věcí ČR proto doporučuje českým občanům, aby si před cestou ověřili u zastupitelského úřadu navštěvovaného státu, zda se podmínky pro vstup a pobyt nezměnily.

Na základě zákona Kyrgyzské republiky č. 121 ze dne 14. 7. 2012 byla zrušena vízová povinnost pro turistické cesty či cesty na základě pozvání nepřesahující 60 dnů pobytu. Vedle vízové povinnosti došlo ke zrušení povinnosti se registrovat. Toto opatření se týká celkem 44 zemí, mezi nimiž je i Česká republika. Pokud by však plánovaná cesta měla přesáhnout 60 dnů pobytu, je možné si zažádat o vízum na jakémkoliv zastupitelském úřadě Kyrgyzstánu v zahraničí. Pro cesty nad 60 dnů pobytu je nutné zažádat si o vízum, a to prostřednictvím teritoriálně příslušného Zastupitelského úřadu Kyrgyzstánu ve Vídni. Bližší, resp. aktuální informace je možné nalézt pod následujícím odkazem www.kyremb.at.

Od 15. ledna 2015 mohou občané Kyrgyzstánu podávat žádosti na krátkodobá Schengenská víza do ČR na velvyslanectví Švýcarska v Biškeku (adresa: 21 Erkindik blvd., Bishkek 720040, Kyrgyzstan).

6.10 Podmínky pro zaměstnávání občanů z ČR

K zaměstnání cizince postačuje pouze pracovní povolení. V místním pojetí se jedná spíše o pracovní registraci nikoliv povolení.

Podle informací českých obchodních zástupců nelze jednoznačně říci, zda pro firmy je přínosnější mít jako zástupce českého či místního občana. Nevýhodou místních sil často bývá nedostatek loajality vůči zastupované firmě a hledání jiné firmy, která by nabídla vyšší plat. Naopak výhodou je, že výše mzdy je menší než u vyslaného zástupce české firmy. Výhodou českého zástupce je sepětí s českou (vysílající) firmou a objektivnější hodnocení trhu. Nejlepší kombinací se jeví situace, kdy vedoucím zastoupení je český občan a sekretářka nebo asistent (ka) je

místní síla.

6.11 Podmínky využívání místní zdravotní péče českými občany a občany EU

Pokud se jedná o akutní první pomoc, ta je poskytována zdarma. Platí se až následná péče. Ceny jsou značně vysoké, a to jak absolutně, tak vzhledem ke kvalitě poskytovaného ošetření. Nemocnice jsou skromně vybaveny. Proto by občan ČR měl cestovat do uvedené země, jen když je jeho zdravotní stav na dobré úrovni. Vzhledem k výše uvedenému je nezbytné při cestě do KG uzavřít zdravotní připojištění.

7 Kontakty

Při komunikaci s kyrgyzskými partnery je třeba dávat přednost osobnímu kontaktu, případně telefonátu. V případě nutnosti písemné komunikace je vhodnější tištěná podoba, e-mailové příkládají relativně menší váhu zejména v otázce rychlosti odpovědi.

7.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky v Kazachstánu (s akreditací pro Kyrgyzstán)

Kabanbay Batyr Avenue 15/1, Business Centre Q2, 010000 Nur-Sultan, Republic of Kazakhstan
+7 7172 986828 (986537, 995101, 995061), e-mail: nur-sultan@embassy.mzv.cz

Obchodně ekonomický úsek se nachází na velvyslanectví v Nur-Sultanu
+7 (7172) 986828 (24), e-mail: commerce_nur-sultan@mzv.cz

Honorární konzulát České republiky v Kyrgyzské republice

Raazakova 15, 720 040, Biškek
tel.: +996 550 77 66 25
hko.cz.kg@gmail.com

7.2 Kontakty na teritoriální odbory na MZV ČR a na MPO ČR, zastoupení ostatních českých institucí v teritoriu (CzechTrade, CzechInvest, CzechTourism, Česká centra)

Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR Olga Marková, odbor zahraničně-ekonomických politik, oddělení SNS, Západního Balkánu a dalších zemí
tel.: 224 852 004 e-mail: markova@mpo.cz

Kancelář CzechTrade Almaty

Petr Jurčík, ředitel kanceláře
Prospekt Dostyk 192, Almaty, Kazakhstan
tel.: +7 727 244 93 03
fax.: +7 727 244 93 04
e-mail: almaty@czechtrade.cz

7.3 Praktická telefonní čísla v teritoriu (záchranka, dopravní policie, požárníci, infolinky apod.)

- 1 Hasiči 101
- 1 Policie 102
- 1 Rychlá lékař. pomoc 103
- 1 Rychlá lékařská pomoc placená 151
- 1 Záchranáři 110, 161
- 1 Taxi 152, 156
- 1 Mezinárodní informační služba 160
- 1 Informace 109, 106
- 1 Havárie plynu 104

7.4 Internetové informační zdroje

- 1 Vláda gov.kg
- 1 Ministerstvo zdravotnictví med.kg
- 1 Ministerstvo spravedlnosti minjust.gov.kg
- 1 Ministerstvo práce a sociálního rozvoje <https://mlsp.gov.kg/>
- 1 Ministerstvo zahraničních věcí mfa.gov.kg
- 1 Generální štáb ozbrojených sil genstaff.gov.kg
- 1 Státní agentura pro energetiku a průmysl energo.gov.kg
- 1 Ministerstvo financí minfin.kg
- 1 Ministerstvo zemědělství, potravinářství a meliorací agroprod.kg
- 1 Ministerstvo pro mimořádné situace <http://ru.mes.kg/>
- 1 Státní daňová služba sti.gov.kg
- 1 Státní celní výbor customs.gov.kg
- 1 Ministerstvo ekonomiky mineconom.gov.kg
- 1 Ministerstvo vzdělávání a vědy edu.gov.kg
- 1 Státní agentura pro územní zdroje gosreg.kg
- 1 Státní agentura pro geologii a nerostné zdroje geoportal-kg.org
- 1 Státní agentura pro ochranu životního prostředí a lesní hospodářství <http://www.ecology.gov.kg/index>
- 1 Oficiální stránka města Biškek meria.kg
- 1 Knati Kabar (zpravodajská agentura) kabar.kg
- 1 Večerní Biškek (noviny) <https://vecherka.kg/>
- 1 Statistické údaje: stat.kg